

Eberhard Busch, *Karl Barths Lebenslauf*, Nach seinen Briefen und autobiographischen Texten, Chr. Kaiser Verlag, München 1975, 555 p., DM 38,-.

In de theologische windstilte, waarin wij op het ogenblik verkeren, kregen wij in het afgelopen jaar twee boeken geschonken, die ons moed en een nieuwe orientatie kunnen geven en die meer dan een vermoeden kunnen wekken, dat die nieuwe orientatie wel eens zou kunnen liggen in het verlengde van wat ons hier uit het nu voorbije leven van Karl Barth wordt voorgelegd en dat waarschijnlijk voor velen nog nooit zo sterk heeft gesproken. Ik bedoel de uitgave van Barths brieven tussen 1962 en 1968 (Nachgelassene Werke, Band 6) en de biografie van Eberhard Busch. Over dit laatste boek gaat het hier. Ik ben er enkele dagen niet van los gekomen. Eberhard Busch, Barths laatste assistent, heeft in een uiterste geduld, dat alleen maar gevoed kan zijn door de uitstraling die er van zijn thema uitging, Barths levensloop als een mozaiek in beeld gezet, met duizenden kleine stukjes, verzameld uit het vele (soms sluimerende) autobiografische materiaal, dat in Barths werken en brieven ligt opgetast. Maar het beeld is geen beeld geworden, een mozaiek als een ikoon: het beweegt, het is een weg die gegaan werd en die in zijn lichtende kracht richting wijst aan ons allen, die onze weg steeds weer moeten zoeken.

De procedure van het boek is uiterst simpel: geen grote overzichten, maar stap voor stap, vanaf de vroegste jeugd, tot het sterven in 1968 wordt de levensloop van Barth getekend. De caesuren, die zijn aangebracht in de hoofdstukken, en die ook alle een karakteristiek motto hebben meegekregen, zijn toch geen constructies of waardering onder een theologisch gezichtspunt: ze zijn dikwijls alleen door een verandering van woning en arbeidsveld bepaald. Maar de nadruk in deze levensloop ligt op de laatste lettergreep: het is een lopen geweest, een jagen of hij het ook grijpen mocht. Deze levensloop rijst voor ons op als de weg van iemand, die op een aangevochten en begenadigde wijze een theologische existentie heeft gekend (zonder hoog op te geven van het begrip existentie), een geschiedenis heeft gehad en geschiedenis heeft gemaakt (maar dan weer zonder het begrip geschiedenis te verafgoden of te verzelfstandigen). Dit leven van Barth, in alle aanvechtingen en met alle problematische kanten, waarover het boek niet zwijgt, is gebruikt voor, heeft gebrand en is verteerd door de vraag naar God, naar God, die zich niet laat verrekenen in een systeem, in geen kerkelijke dogmatiek en die zich toch telkens opnieuw te kennen geeft. Het is geleefd, hartstochtelijk reagerend op het gebeuren van de tijd, en welke tijd!, nooit tot rust komend, in honderd situaties stelling nemend en tegelijk doorstraald van een zin voor richting, die aan dit leven een hogere sereniteit en eenheid verleent. Het is geleefd in een wisselwerking met tijdgenoten, die zijn weerga niet heeft: met wie stond het niet in contact, voor wie had het niet tijd! Het is een stuk, dat wemelt van medespelers, van mensen die vrienden werden, van vrienden, van wie terwille van de zaak afscheid genomen moest worden. Een leven, nooit op zichzelf, altijd op de zaak betrokken waarvoor het werd gebruikt.

Een recensent kan uit dit boek niet citeren: hij moet de verleiding weerstaan om er ook maar iets uit te heffen, ofschoon die op elke bladzijde aanwezig is. Van groot belang in dit boek is ook, dat telkens de levensloop wordt onderbroken door korte, kernachtige aperçus van Barths geschriften, die op dat moment onstonden.

Leg dit boek naast het gepubliceerde levenswerk en durf dan nog eens te zeggen of na te praten, dat aan het werk van Barth geen deur zit. Dit boek is in elk opzicht en voor iedereen, die zich theoloog wil noemen, beschamend. Er is geen spoor van byzantinisme in dit boek en toch is het een heiligenleven geworden. Ik weet, hoe Barth over heiligen dacht. Heiligen zijn mensen, wier leven door God werd geheiligd, apart gesteld, gebruikt, om te wijzen op Hem, die heilig is.

A. Geense